

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase 3 Numer: Bestuursstukken\3286	Agendapunt: 6
---	----------------------

DB: Ja 16-2-2021	BPL: Ja 3-3-2021	FAZ: Nee	VVSW: Ja 3-3-2021	AB: Ja 17-3-2021
----------------------------	----------------------------	-----------------	-----------------------------	----------------------------

Opsteller: Sander Dijk, 0598-693617 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Tjip Douwstra
---	--	---

Ondersteuning van de afdeling: ☒ Technisch ☒ Juridisch ☐ Financieel ☐ Staf ☒ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen: Provincie Groningen, Rijkswaterstaat, gemeente Oldambt, particuliere kweldereigenaren, belangenorganisaties, projectgroep Kleirijperij en Ecoshape.	Reden: De overheden zijn betrokken als bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming (Wnb), Milieueffectrapportage (m.e.r.), Beheer- en ontwikkelplan rijkswateren (BPRW) en Besluit bodemkwaliteit (BBK). Eigenaren en belangenorganisaties zijn nauw betrokken geweest in de voorbereiding.
--	---

Samenvatting: Fase 3 van het Demonstratieproject Brede Groene Dijk omvat het aanpassen van een huidige zeekering tot een brede groene dijk. In de voorbereiding heeft hiervoor veel afstemming plaatsgevonden met overheden en belanghebbenden. Dit mondt uit in het formeel vastleggen in besluiten. Het waterschap moet als bevoegd gezag voor aanpassing van de primaire kering zelf besluiten over het Projectplan Waterwet. Het doorlopen van de procedures en het verkrijgen van de benodigde vergunningen vindt gecoördineerd plaats. De provincie Groningen is hierin het coördinerend bevoegd gezag en zal uiteindelijk ook het AB-besluit op dit projectplan moeten goedkeuren. De uitvoering van fase 3 van het demonstratieproject start begin 2022.

Duurzaamheidsparagraaf: Ja

Begrotingsaspecten: Nee

AB Voorstel: - het Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase 3 vaststellen.

Bijlagen: Ja <ul style="list-style-type: none"> - Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase 3 - Bijlage 1: plankaart en ontwerp

Bestuursvoorstel

- Bijlage 2: brief Rijkswaterstaat
- Bijlage 3: notitie Grondstromen
- Bijlage 4: notitie m.e.r.-beoordeling
- Bijlage 5: BPRW-toets
- Bijlage 6: brief provincie Groningen

Ter inzage DB: Ja

Onderwerp(en):

- Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase 3

Ter inzage AB (iBabs): Ja

Onderwerp(en):

- Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase3

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Bestuursvoorstel

Inleiding

Ons land wordt door de primaire waterkeringen (dijken, duinen en kunstwerken) beschermd tegen overstromingen vanuit de Noordzee, de Waddenzee, de grote rivieren en het IJsselmeer. Waterschap Hunze en Aa's heeft circa 28 kilometer primaire waterkeringen in beheer. De Waterwet schrijft voor dat de primaire waterkeringen periodiek moeten worden getoetst om te beoordelen of deze voldoen aan de wettelijke normen voor de waterveiligheid. Uit de laatste toetsronde is gebleken dat de dijk langs de Dollard is afgekeurd op onder andere de grasbekleding. Hunze en Aa's heeft dus te maken met een veiligheidsopgave voor deze dijk.

In plaats van een traditionele dijkversterking met asfalt en steenbekleding wil Hunze en Aa's de mogelijkheden onderzoeken om een Brede Groene Dijk (BGD) aan te leggen. Dit naar voorbeeld van de Duitse dijken langs de Dollarkust, waar al jaren met succes op deze manier dijken worden versterkt. De BGD is één van de dijkconcepten die binnen het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) worden onderzocht. Voor de BGD onderzoeken we of we de benodigde klei lokaal kunnen winnen: uit de kwelder die voor de dijk ligt en door klei te maken van zout (bagger)slib. Dit willen we testen door het aanleggen van een daadwerkelijk brede groene dijk in de vorm van een demonstratieproject.

Naast dat een dergelijke BGD beter past in het landschap van de Dollard en naar verwachting financiële voordelen met zich meebrengt, kent deze oplossingsrichting belangrijke voordelen:

- Door de klei in de vorm van een kleiput op de kwelders te winnen wordt een bijdrage geleverd aan een meer gevarieerde kwelder (hetgeen de biodiversiteit ten goede komt). In de kleiput (Klutenplas) is een eiland aangelegd dat een geschikt broedgebied vormt voor wadvogels;
- De kleiput fungeert na het winnen van het slib als slibvang, waardoor het een bijdrage levert aan het verminderen van de vertroebeling van de Eems-Dollard;
- Door lokaal klei te winnen, hoeft dit niet van elders aangevoerd te worden;
- Door toepassing van een BGD ontstaat een meer geleidelijke overgang van dijk naar kwelder. De kwelder zal van nature bij een stijgende zeespiegel verder aanslibben waardoor het golfremmend vermogen van kwelders blijvend kan worden benut;
- Een BGD is in de toekomst eenvoudiger aan te passen aan de stijgende zeespiegel dan bijvoorbeeld een asfaltdijk. Je hoeft dan "alleen maar" een extra laag klei bovenop de bestaande dijk aan te brengen.

Om de mogelijkheden en voordelen van toepassing van een BGD verder in kaart te brengen, voert Hunze en Aa's, vooruitlopend op de verkenning van het dijkversterkingsproject traject Kerkhovenpolder-Duitsland van 12,5 km, een demonstratieproject uit. Hiervoor wordt een brede groene dijk aangelegd. Deze bestaat uit 3 proefvakken die zijn opgebouwd met kwelderklei, gerijpt slib afkomstig uit natuurgebied Polder Breebaart en gerijpt slib afkomstig uit het Zeehavenkanaal van Delfzijl.

In het Plan van Aanpak uit 2017 voor het demonstratieproject is opgenomen dat antwoord gegeven moet worden op de volgende onderzoeksvragen:

1. Kan een BGD worden gemaakt van lokaal gewonnen klei? Hierbij zijn er drie bronnen:
 - a. klei afkomstig van de kwelder die voor de dijk in Natura 2000-gebied ligt;
 - b. klei gemaakt van (brak) slib uit de binnendijkse natuurlandpolder Breebaart;
 - c. klei gemaakt van (zout) baggerslib afkomstig uit het Zeehavenkanaal van Delfzijl.

Bestuursvoorstel

2. Kan slib uit het Eems-Dollardsysteem worden gerijpt en omgezet tot geschikte dijkklei en wat is hiervoor de meest optimale kleirijpingsstrategie?
3. Kan klei worden gewonnen en gerijpt binnen het Natura 2000-gebied van de kwelders?
4. Kan in Natura 2000 gebied een BGD worden aangelegd?
5. Kan een BGD goedkoper worden uitgevoerd dan een traditionele dijkversterking, rekening houdend met randvoorwaarden en uitgangspunten, waaronder het werken in Natura 2000-gebied?
6. Aan welke kenmerken/randvoorwaarden moet een locatie voldoen om geschikt te zijn voor de realisatie van een BGD?

In het Plan van Aanpak is beschreven dat we een demonstratie BGD aanleggen met een lengte van 1 km. De hoeveelheid klei uit de kwelder en uit de 2 kleirijperijen zou voldoende zijn om deze 1 km te realiseren. Maar omdat we ook beogen om met de demonstratiedijk een dijk te maken die aan de veiligheidsvoorschriften voldoet, moeten we op basis van de meest actuele dijkontwerpmodellen een extra dikke kleilaag aanbrengen (ca. 3 meter). Daarom is voor de BGD meer klei nodig dan eerder (op basis van op dat moment beschikbare modellen) berekend was. Meer benodigde klei betekent minder lengte dijk. De komende twee jaar gaan we met aanvullende proeven onderzoeken of we met een minder dikke kleilaag aan de veiligheidsvoorschriften kunnen voldoen. We hebben in het risicodossier behorend bij het Plan van Aanpak uit 2017 voorzien dat er mogelijk te weinig klei zou kunnen worden geleverd; als risicobeheersmaatregel zouden we dan terugvallen op een dijk met een minimale lengte van 600 meter. Met een dijk van deze lengte kunnen alle BGD onderzoeksvragen worden beantwoord. Daarom gaan we er op dit moment van uit dat we een BGD maken met een lengte van 600-1.000 meter. Het definitieve ontwerp en de definitieve lengte zal het komende jaar worden bepaald.

Fasering

De uitvoering van het project neemt meerdere jaren in beslag en verloopt op hoofdlijnen volgens de volgende fasering:

- Fase 1 (uitgevoerd in 2018): graven slibvang Klutenplas, aanleg broedeiland en beschikbaar stellen van vrijgekomen klei t.b.v. de bouw van het slibdepot;
- Fase 2 (2018 – 2022): aanleg slibdepot op de kwelder, deze vullen met slib uit polder Breebaart en dit rijpen tot klei;
- Fase 3 (2022 – 2025): aanleg, testen en monitoren van de demonstratiedijk.

Bij positieve resultaten wordt het concept BGD als één van de alternatieven meegenomen in de verkenning voor toekomstige dijkversterking. Uit deze verkenning moet blijken of het concept BGD ook op het gehele tracé langs de Dollard: Kerkhovenspolder – Duitsland (ca. 12,5 km) kan worden toegepast. Hiervoor zal t.z.t. een apart besluit worden genomen, met de daarbij behorende vergunningen en procedures.

Doel en scope van het projectplan Waterwet

Het doel van het voorliggende projectplan Waterwet is om binnen een gecoördineerde planprocedure te komen tot een weloverwogen besluit van waterschap Hunze en Aa's over de aanleg, wijziging en gebruik van waterstaatkundige werken. In dit geval gaat het om fase 3 van het demonstratieproject Brede Groene Dijk: het aanleggen van een demonstratiedijk met een lengte van 600-1.000 meter.

Bestuursvoorstel

Het ontmantelen van het in fase 2 aangelegde slibdepot is geen onderdeel van dit projectplan. Dit is reeds vastgesteld in het AB-besluit over fase 1 en 2 op 13-12-2017. Wel zal het ontmantelen tegelijk worden uitgevoerd met de uitvoering van fase 3.

Voorgeschiedenis/eerdere besluitvorming/beheerplan

Het demonstratieproject BGD kent een voorgeschiedenis van enkele jaren en is verankerd in het Deltaprogramma Waddengebied. Eind 2011 heeft Hunze en Aa's een bijeenkomst georganiseerd om met de belangrijkste belanghebbenden te praten over de toekomst van de Dollarddijk. Tijdens deze bijeenkomst was de hoofdvraag: "Hoe kan de Dollarddijk zo worden aangepast dat deze op een zo natuurvriendelijk mogelijke manier voldoet aan de wettelijk vastgestelde veiligheidsnorm?". Voor deze bijeenkomst zijn, naast een ontwerp van de traditionele manier met asfalt en steen, vijf ontwerpen gemaakt om de deelnemers een beeld te geven van de mogelijkheden van dijkversterking. Uit de bijeenkomst kwam naar voren dat er bij de aanwezigen een voorkeur bestond voor een zeewaartse oplossing. Dit was voor het waterschap aanleiding om de mogelijkheden hiervoor verder te onderzoeken.

In 2012 heeft Hunze en Aa's in een brief naar het HWBP het volgende geschreven: "Het waterschap streeft ernaar om de dijk langs de Dollard als "groene dijk" uit te voeren zodat dit goed in dit unieke landschap past". Hiermee is feitelijk het startsein gegeven voor de totstandkoming van het demonstratieproject BGD. Na veel voorbereiding en afstemming met overheden en belanghebbenden is in 2017 het besluit genomen om fasen 1 en 2 van het project uit te voeren. Daarna is in het vroege voorjaar van 2018 de Klutenplas gegraven en is in de zomer het depot op de kwelder aangelegd. Begin 2020 is het depot gevuld met baggerslib uit polder Breebaart, waarna dit slib afgelopen zomer heeft liggen rijpen.

Het demonstratieproject BGD is opgenomen in het waterbeheerprogramma 2016-2021: Actiepunt 4.2.6. Pilot aanleg Groene Dijk.

Huidige situatie/analyse van het probleem

Huidige zeedijk afgekeurd

Na de toetsronde van de zeekering in 2010 bleek 70% van huidige zeedijk langs de Dollard niet te voldoen aan de toen geldende eisen. In het kader van de Nadere Analyse Veiligheidsopgave (NAV) is de zeedijk in 2018/2019 opnieuw getoetst, maar nu volgens de in 2017 geactualiseerde richtlijnen van het wettelijk beoordelingsinstrumentarium (WBI). Daaruit blijkt het gehele traject van 12,5 km tussen de Johannes Kerkhovenpolder en de Duitse grens (KHPD) op meerdere aspecten niet te voldoen. Vooral de stabiliteit en erosiebestendigheid (grasmat) voldoen niet. Hiervoor is het versterken van dit traject (op termijn) een noodzaak.

Deltaprogramma Waddengebied

Het initiatief van Hunze en Aa's om de mogelijkheden voor een BGD als innovatieve manier van dijkversterking te verkennen sloot aan bij het Deltaprogramma Waddengebied (2010-2014). Het doel van dit programma was om te onderzoeken hoe de waterveiligheid van het Waddengebied op de lange termijn verzekerd kan worden, met behoud van natuur en landschappelijke kwaliteit. Hierbij is

Bestuursvoorstel

specifiek gezocht naar innovatieve dijkconcepten. In het kader van dit programma zijn twee verkennende studies uitgevoerd naar de haalbaarheid van de BGD. Uit indicatieve berekeningen blijkt dat de BGD goedkoper is dan een traditionele dijkversterking met asfalt of steenbekleding. De BGD is in het Deltaprogramma Waddengebied als één van de voorkeursvarianten uit de bus gekomen: “een kansrijk innovatief dijkversterkingsconcept dat nader moet worden onderzocht”.

Project Overstijgende Verkenning Waddenzeedijken (POV-W)

In 2014 is de POV-W gestart. De drie noordelijke waterschappen Hunze en Aa's, Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân werkten reeds samen in het Deltaprogramma Waddengebied en die samenwerking kreeg een vervolg in de POV-W. De POV-W maakte deel uit van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Het doel van de POV-W was om onderzoek uit te voeren naar oplossingsrichtingen die leiden tot het beter en goedkoper uitvoeren van de dijkversterkingen binnen dijkkring 6 en binnen vergelijkbare dijktrajecten elders in Nederland. Eén van de innovaties die binnen de POV-W werd onderzocht was de BGD. Hiervoor heeft het waterschap een eigen financieringsaanvraag bij het HWBP gedaan en deze is in 2017 beschikt. De POV-W is in 2019 afgesloten.

Programma Eems-Dollard 2050 (ED-2050)

In 2016 hebben het Rijk en de regio (provincie, waterschappen en gemeenten), bedrijven, natuurbeheerder en belangenorganisaties het programma Eems-Dollard 2050 (ED-2050) ondertekend. Dit programma heeft onder meer tot doel om vertroebeling van de Eems-Dollard te verminderen. De doelstelling is om vanaf 2022 jaarlijks 1 miljoen ton slib uit de Eems-Dollard te onttrekken, waarvoor vervolgens een nuttige bestemming wordt gezocht. Daarbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om vrijkomend slib (na rijping) toe te passen in dijken.

In het project Kleirijperij, dat deel uitmaakt van het programma ED-2050, worden de mogelijkheden van toepassing van slib uit polder Breebaart en het Zeehavenkanaal van Delfzijl in beeld gebracht. Het materiaal dat vrijkomt uit het Zeehavenkanaal wordt op een binnendijks terrein gerijpt en het materiaal dat vrijkomt uit polder Breebaart wordt in het buitendijkse depot gerijpt. De gerijpte klei wordt vervolgens toegepast in het demonstratieproject BGD. Hierdoor kent het demonstratieproject BGD een belangrijke relatie met het project Kleirijperij en het programma ED-2050. Op 17 juli 2017 hebben Rijkswaterstaat, de provincie Groningen, Groningen Seaports, waterschap Hunze en Aa's, Het Groninger Landschap en het kennisconsortium Ecoshape hiervoor de samenwerkingsovereenkomst Kleirijperij ondertekend.

Natura2000

Vanuit natuurwetgeving is het niet toegestaan om activiteiten te ondernemen die natuurwaarden aantasten. De grens van het Natura2000-gebied Eems-Dollard ligt echter onder op de buitenteen van de huidige zeedijk. Elke buitendijkse aanpassing aan de zeedijk vindt dus strikt genomen plaats in dit natuurgebied. De BGD is (de naam zegt het al) een brede dijk, die meer ruimtebeslag vergt. Omdat we in het demonstratieproject als randvoorwaarde hebben opgenomen dat de dijk naar de zeezijde zal worden versterkt, “schuift” de zeedijk het natuurgebied in. Eén van kennisvragen van het demonstratieproject is daarom ook of een BGD in Natura2000-gebied kan worden aangelegd.

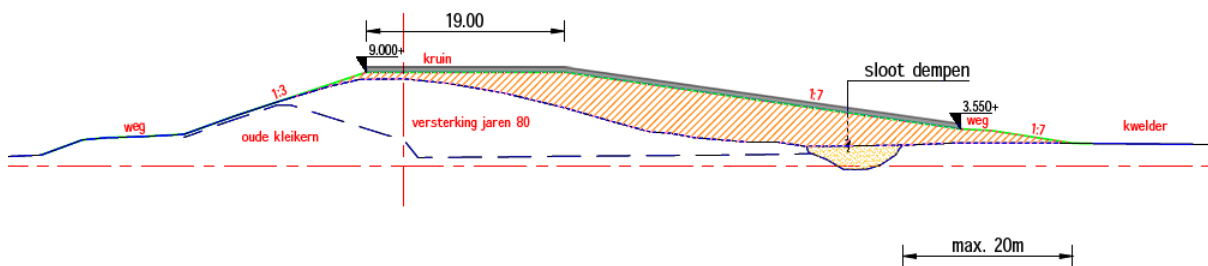
Bestuursvoorstel

Beschrijving en onderbouwing/oplossing /plan en eventuele alternatieven

Zoals hierboven al vermeld is er enkele jaren geleden met partners voor gekozen om het alternatief van een Brede Groene Dijk te onderzoeken voor toekomstige dijkversterking. In de afgelopen periode is met partners en belanghebbenden gewerkt aan het vormgeven van het ontwerp daarvan. Hierbij zijn meerdere varianten van de Brede Groene Dijk geschetst en gewogen. Uiteindelijk is hieruit een voorkeursvariant (VKV) bepaald.

Voorkeursvariant

Voor de aanleg van de demonstratiedijk wordt de bestaande zeedijk tussen kilometerpalen 5.4 en 6.4 omgevormd tot Brede Groene Dijk, waarbij 3 testvakken met verschillende typen (lokale) klei worden ingericht. Daarbij wordt uitgegaan van de wettelijk vastgestelde norm, zijnde de overstromingskans met een ondergrens van 1:3.000 jaar. Met betrekking tot zeespiegelstijging wordt voor het ontwerp uitgegaan van zichtjaar 2073 (50 jaar vooruit). De demonstratiedijk wordt na aanleg 3 jaar gemonitord.

Figuur 1: profiel voorkeursvariant Brede Groene Dijk

Vanwege de (nog) aanwezige onzekerheid met betrekking tot de uit de Kleirijperij aan te leveren klei, gaat het ontwerp uit van het behouden van de bestaande dijk zoals die in de jaren '80 is aangelegd. Hierop wordt alleen aan de zeezijde een dikke laag klei van circa 3 meter aangebracht. Hiervoor hoeft de huidige dijk niet te worden vergraven en beperken de maatregelen zich feitelijk tot het buitentalud. Ook de aan binnenzijde gelegen opvangstrook voor vee en de onderhoudsweg blijven volledig intact. Het niet vergraven van de bestaande dijk, inclusief de bestaande afdeklaag van klei van circa 0,8 m, en het aanbrengen van 3 meter extra klei, biedt de garantie dat de demonstratiedijk sterker wordt dan de huidige dijk. De bescherming van het achterland tegen hoogwater en zware stormen blijft dus ook tijdens het demonstratieproject gegarandeerd. De BGD is een demonstratieproject, gericht op het beantwoorden van onderzoeksvragen. Mocht na aanleg van de BGD en door middel van monitoring blijken dat de aangebrachte klei uit de Kleirijperij en kwelderklei in technische zin niet voldoet, waardoor de waterveiligheid in gevaar komt, kan de klei eenvoudig worden afgegraven en wordt de zeedijk teruggebracht naar het huidige profiel. Mocht na afloop van het demonstratieproject blijken dat het aanleggen van een BGD van 12,5 km (de volledige lengte van de dijk tussen Kerkhovempolder en Duitsland) in N2000-gebied niet toegestaan is (op basis van de in dan (2025) geldende vergunningvoorwaarden), dan kan het laatste stukje teen van de dijk dat bij de demonstratiedijk in N2000-gebied ligt (zie afbeelding in figuur 1) eenvoudig worden verwijderd.

In het principeprofiel van de voorkeursvariant wordt de bestaande dijk met circa 0,7 m verhoogd en krijgt het een flauw buitentalud van 1:7. Om ook in het bovenste deel van de dijk een voldoende dikke erosiebestendige kleilaag te hebben, is het noodzakelijk de huidige kruin te verbreden van 4 m naar

Bestuursvoorstel

19 m. Door de aanleg van een flauw talud is het noodzakelijk om de bestaande buitendijkse onderhoudsweg te verwijderen. Hiervoor in de plaats wordt een nieuwe onderhoudsweg aangelegd, opgebouwd uit graskeien, in plaats van asfalt zoals dat nu het geval is. De graskeien passen beter in het landschap en de beoogde natuurlijke overgang naar de kwelder.

Effecten op natuur

Omdat er voor het profiel van de voorkeursvariant meer ruimte nodig is, wordt de demonstratiedijk deels aangelegd in Natura2000-gebied. Dit betekent dat het profiel vanaf de insteek van de huidige petsloot maximaal 20 m in Natura2000 zal liggen. Het definitieve ontwerp wordt in 2022 bepaald, als de details van de geleverde klei vanuit de pilot Kleirijperij en de resultaten van de aanvullende onderzoeken bekend zijn. Het uitgangspunt daarbij is dat zo weinig mogelijk in het Natura2000-gebied wordt gebouwd. Daarnaast zal tijdens en na de aanleg van de BGD gemonitord worden wat het effect is op natuurwaarden. Omdat het demonstratieproject gericht is op het opdoen van kennis en omdat de exacte effecten op natuurwaarden nog niet geheel bekend zijn, wordt dit project als tijdelijk bestempeld. Hiermee wordt voorkomen dat er voor een kleine ingreep in natuurgebied een zeer complexe en kostbare natuurcompensatie moet worden uitgevoerd. Doordat de effecten van de aanleg als tijdelijk worden beschouwd en omdat de verplichting geldt om natuurwaarden na afloop van het project weer te herstellen, is er voor het demonstratieproject geen Wnb-vergunning nodig. Ook hoeft er voorafgaand aan de uitvoering niet te worden gecompenseerd. Wanneer de uitkomsten van het project tegenvallen in de zin van een negatief effect op natuur, dan kan de teen van de dijk die in het natuurgebied ligt (maximaal 20 m dat voorbij de huidige petsloot ligt, zie figuur 1) in principe weer worden verwijderd. Na afronding van het demonstratieproject wordt gestart met de verkenningsfase voor het dijktraject Kerkhovenpolder-Duitsland. Als we dat gehele traject op dezelfde wijze uitvoeren als de BGD, kan alsnog de compensatie voor de demonstratiedijk worden meegenomen; ook kan dan het profiel van de demonstratiedijk worden aangepast, zodat er geen compensatie meer nodig is. In elk geval zal er geen netto negatief effect mogen zijn op de natuurwaarden.

Het dijkontwerp, het ontwerpproces, de afwegingen en de onderbouwingen staan nader beschreven in de bijlage "Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase 3".

Risico's en kansen

Risico's

Het interne projectteam BGD werkt risico-gestuurd. Het risicomanagement is een belangrijke bron van informatie waarop keuzes worden gebaseerd en is cruciaal voor het projectmanagement. Hiervoor wordt het risicodossier drie keer per jaar compleet geactualiseerd. Als er een risico optreedt wordt deze gerapporteerd aan de opdrachtgever, zodat gemotiveerd aanspraak wordt gedaan op de financiële risicoreservering. De risico's voor het demonstratieproject BGD worden integraal en per fase bekeken. Het goed doorlopen van de vergunningenprocedures is voor fase 3 één van de belangrijkste aandachtspunten uit het risicodossier. Hieraan gekoppeld is het transparant en tijdig informeren van alle betrokken partijen, om weerstand tegen het demonstratieproject te voorkomen.

Kansen

In het demonstratieproject BGD wordt de zoektocht naar lokaal beschikbare en geschikte klei gekoppeld aan een oplossing van het probleem van de Eems-Dollard – namelijk de vertroebeling van het estuarium. De uitkomsten van het demonstratieproject BGD vormen de input voor de

Bestuursvoorstel

verkenningfase van de dijkversterking Kerkhovenpolder - Duitsland. In deze verkenningfase wordt uit verschillende alternatieve vormen van dijkversterking, waar de BGD er een van is, een voorkeursalternatief vastgesteld. De kans op draagvlak voor het concept van de BGD met lokaal gewonnen materialen wordt groter geacht dan voor een harde oplossing met asfalt- of steenbekleding.

Duurzaamheidsaspecten

Geen spijtmaatregel

(gericht op lange termijn, lifecycle-benadering).

Niet afwentelen tijd/ruimte/anderen

(niet afwentelen op andere onderdelen watersysteem, van bovenstrooms op benedenstrooms, van kwantiteit op kwaliteit, van inrichting op beheer/onderhoud en v.v. etc.).

Natuurlijk gestuurd en functionerend

(herstel/gebruikmaken van natuurlijke processen, zelfvoorzienend en zelfreinigend).

Gezond ecosysteem

(behartiging ecologische belangen waterbiotoop).

Verantwoord gebruik van (hulp)bronnen

(verlaging CO₂-uitstoot, beperking energiegebruik, duurzame energie-alternatieven, geen gebruik schaarse grondstoffen, inzet herbruikbare grondstoffen/materialen).

Afstemming op gebruiksfuncties

(faciliteren gebruiksfuncties, geen onevenredige belasting van watersysteem en/of kosten).

Meerwaarde voor andere dan taakbelangen

(maatschappelijke meerwaarde voor landschap, recreatie, toerisme, cultuurhistorie etc., multifunctionele oplossingen, koppeling met opgaven van andere organisaties, integrale gebiedsprocessen, werk met werk maken).

Geen spijtmaatregel

De Brede Groene Dijk is een demonstratieproject, gericht op het opdoen van kennis en het beantwoorden van kennisvragen. Hiervoor is het nodig om de huidige zeedijk fysiek aan te passen en deze daarna gedurende drie jaar te monitoren. Omdat op de meeste kennisvragen niet van tevoren antwoord kan worden gegeven, wordt de aan te leggen Brede Groene Dijk gezien als tijdelijke maatregel. Daarom wordt de huidige zeekering ook intact gelaten. Als uit de uitkomsten van het demonstratieproject blijkt dat met de gebruikte klei geen veilige dijk kan worden aangelegd, kan de aangebrachte laag klei weer worden verwijderd. Ook kan dan het gebruikte kwelderareaal in originele staat worden hersteld.

Niet afwentelen tijd/ruimte/anderen

Het watersysteem wordt niet beïnvloed door het aanleggen van de demonstratiedijk, waarmee er dus geen afwenteling plaatsvindt.

Bestuursvoorstel

Natuurlijk gestuurd en functionerend

Het demonstratieproject Brede Groene Dijk is gericht op het onderzoek of lokaal gewonnen materiaal gebruikt kan worden voor dijkversterking. Het dijkontwerp met een flauw buitentalud van gras en klei is bij toekomstige dijkversterking makkelijk op te hogen en te verbreden en kan zo “meegroeien” met de stijgende zeespiegel.

Gezond ecosysteem

De Brede Groene Dijk krijgt een met gras bekleed buitentalud dat geleidelijk over gaat in de kwelder. Daarbij wordt de huidige petsloot gedempt. Hiermee fungeert de zeekering niet meer als harde scheiding tussen land/water, natuur/landbouw, maar meer als overgangsgebied.

Verantwoord gebruik van (hulp)bronnen

Door gebruik te maken van gebiedseigen en lokaal gewonnen slib en klei worden aanzienlijke transportafstanden voorkomen, aangezien dijkklei vaak vanuit het rivierengebied wordt aangevoerd. Hiermee wordt tegelijk een bijdrage geleverd aan het oplossen van het slibprobleem van het Eems-Dollard estuarium.

Afstemming op gebruiksfuncties

De bestaande gebruiksfuncties op en naast de dijk blijven onverminderd mogelijk. Bij wijze van proef wordt bekeken of het vee dat nu op de kwelders graast, ook een deel van de dijk kan begrazen.

Meerwaarde voor andere dan taakbelangen

Door het versterken van de zeekering met lokaal gewonnen slib en klei wordt voortgebouwd op de oorspronkelijke manier van dijken bouwen: gebruik maken van materialen die dichtbij voor handen zijn. Ook wordt de in de huidige dijk aanwezige oorspronkelijke dijk van de Carel Coenraadpolder uit de jaren '20 van de vorige eeuw volledig intact gelaten.

Met de keuze voor het ontwerp van de dijk met een flauw buitentalud wordt bijgedragen aan een goede landschappelijke inpassing van de dijk in het natuurgebied van de Dollard.

In het gekozen ontwerp wordt de binnendijks gelegen onderhoudsweg niet aangepast. Hierdoor blijft tijdens en na de aanleg van de Brede Groene Dijk het recreëren langs de dijk mogelijk. Een eventueel fiets-/wandelpad op de dijk wordt nu niet meegenomen, omdat dit niet efficiënt is over de beperkte lengte van de demonstratiedijk.

Extern betrokkenen/extern overleg

In 2019 en begin 2020 is in meerdere sessies gewerkt aan het ontwerpproces van fase 3: de aanleg van een Brede Groene Dijk. Dit is gedaan in samenwerking met overheden, kweldereigenaren en belanghebbenden. Hiermee zijn de bouwstenen ontwikkeld voor het doorlopen van de procedures en vergunningen en de technische uitwerking. Samen met de partners zijn varianten van een dijkontwerp opgesteld. In een afwegingsnotitie is onderbouwd waarom is gekozen voor de uiteindelijke voorkeursvariant. In de bijlage “Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase 3” is dit proces, de voorkeursvariant en de onderbouwing hiervoor opgenomen.

Bestuursvoorstel

Alle stappen in het proces, zoals het bepalen van de voorkeursvariant en het beoordelen van de vergunningenstrategie, zijn in afstemming met de betrokken partners gezet. In de werkgroep Procedures en Vergunningen is afstemming gezocht met de bevoegde gezagen: provincie Groningen, gemeente Oldambt en Rijkswaterstaat. In de Adviesgroep Kwelders hebben eigenaren, onafhankelijke experts en partnerorganisaties kritisch meegekeken en adviezen gegeven. Hierdoor is er bij deze partijen draagvlak voor het gekozen ontwerp en de onderbouwing.

Nadat het DB-besluit op het ontwerp-Projectplan op 14 december 2020 is gepubliceerd, heeft dit 6 weken ter inzage gelegen. Hierop zijn geen zienswijzen ingediend.

Financiën

Voor de kosten van voorbereiding en uitvoering van het demonstratieproject Brede Groene Dijk heeft het HWBP een beschikking verleend van € 8,7 miljoen. Omdat het gaat om een innovatieproject, zijn de kosten volledig subsidiabel. Het HWBP heeft deze beschikking op 7 augustus 2017 afgegeven.

Wettelijke kader/juridische procedure/inspraak

Projectplan Waterwet

Normaliter is er voor het uitvoeren van werken op de kwelder (buitendijks gebied) een watervergunning benodigd van Rijkswaterstaat (RWS). In de Waterwet is echter bepaald dat waterbeheerders elkaar geen vergunningen verlenen. Daarom is ervoor gekozen dat Hunze en Aa's als initiatiefnemer zelf een Projectplan Waterwet opstelt voor het demonstratieproject BGD. RWS is als adviseur bij het opstellen daarvan nauw betrokken en heeft schriftelijk bevestigd dat het instemt met het projectplan (opgenomen als bijlage van het Projectplan). De Waterwet biedt de mogelijkheid om zodoende de watervergunning van RWS op te nemen in het projectplan van het waterschap. Hetzelfde geldt voor het doorlopen van de BPRW-toets, waarmee RWS de effecten op de KRW-doelen en –maatregelen borgt. Voor beide aspecten geldt dat RWS geen bezwaren heeft.

Voor het Projectplan Waterwet voor het demonstratieproject BGD is de uitgebreide procedure conform afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gevolgd. Deze uitgebreide procedure houdt in dat er na vaststelling van het ontwerp projectplan door het DB op 1 december 2020, een terinzagelegging gedurende 6 weken heeft plaatsgevonden. Op het ontwerpplan zijn geen zienswijzen ingediend.

Omdat het hier gaat om de aanpassing van een primaire kering zal, conform de Waterwet, het Projectplan na vaststelling door het Algemeen Bestuur ter goedkeuring worden aangeboden aan Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen. Na publicatie van de besluiten van waterschap en provincie bestaat de mogelijkheid hiertegen bezwaar aan te tekenen en eventueel in beroep te gaan bij de Rechtbank en daarna in hoger beroep te gaan bij de Raad van State.

Wet natuurbescherming

Omdat het project gedeeltelijk plaatsvindt in een Natura2000 en NNN-gebied, is een ontheffing van de Wet natuurbescherming (Wnb) aangevraagd bij de provincie Groningen als bevoegd gezag. Bij deze aanvraag zijn de effecten op natuurgebieden en soorten beschreven. Hiervoor is een ecologische

Bestuursvoorstel

beoordeling opgesteld, waarin is geconcludeerd dat door het tijdelijk karakter van de demonstratiedijk en de in de huidige situatie afwezigheid van indicerende soorten, het effect van de aanleg niet significant negatief is voor natuurwaarden. Zoals toegelicht in de paragraaf “Effecten op de natuur” zal na afronding van het project en gekoppeld aan de dijkversterking Kerkhovenpolder-Duitsland alsnog moeten worden gecompenseerd, of zal de (20 meter) kwelder na weer in oorspronkelijke staat moeten worden hersteld. De verplichting voor het herstellen van de kwelder gold echter al voor de aanleg van het kwelderdepot in fase 2, waarvoor reeds een Wnb-vergunning is afgegeven.

Op basis van de genoemde ecologische beoordeling, waaruit blijkt dat het demonstratieproject geen significant negatief effect heeft op de natuurwaarden, heeft de provincie Groningen geoordeeld dat er voor dit project geen Wnb-vergunning nodig is. Hierover heeft GS een bestuurlijk rechtsoordeel genomen, welke aan het waterschap is medegedeeld. De bijbehorende brief is als bijlage van het Projectplan opgenomen.

Overige wetgeving

Omdat er voor gekozen is de huidige zeedijk voor het demonstratieproject intact te laten en alleen extra klei aan te brengen, is er geen noodzaak om een ontgrondingsvergunning aan te vragen. Daarnaast is er geen omgevingsvergunning vereist, omdat het aanpassen van de zeekering past binnen de huidige ruimtelijke functie, zoals deze is vastgelegd in het bestemmingsplan “Buitengebied” van de gemeente Oldambt en de beheersverordening “Waddenzee en Noordzee”.

Grondeigendom

De ondergrond van de huidige zeedijk is in eigendom van waterschap Hunze en Aa's. Dit eigendom strekt aan de zeezijde tot en met de petsloot. Bij aanleg van de demonstratiedijk wordt gebruik gemaakt van gronden die in particulier eigendom zijn. Voor de aanleg en het gebruik van het kwelderdepot heeft het waterschap op dit moment al een huurovereenkomst voor de ondergrond. Voor de duur van fase 3 van het demonstratieproject is een nieuwe huurovereenkomst gesloten, waarin tevens een optie tot koop is opgenomen.

Communicatie

Zoals hierboven al vermeld heeft tijdens het ontwerpproces veel afstemming plaatsgevonden met overheden, belangenorganisaties en eigenaren. Daarnaast zijn de bij de Natuur- en Milieufederatie Groningen aangesloten organisaties regelmatig op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen. De afgelopen jaren is er in landelijke, regionale en lokale pers en in vakbladen veel aandacht geweest voor de Brede Groene Dijk. Ook tijdens de uitvoering, monitoring en verdere onderzoeken zal regelmatig aandacht besteed worden aan het delen van kennis en het informeren over het demonstratieproject. Ook zal afstemming plaatsvinden met direct belanghebbenden en zal bij de verdere detailuitwerking van het plan en de uitvoering daarvan rekeningen gehouden worden met de omgeving. Doelstelling is om zo weinig mogelijk overlast te veroorzaken tijdens transporten en aanleg.

Uitvoering/tijdspad

Na vaststelling van het Projectplan door het Algemeen Bestuur in de vergadering wordt het plan en besluit van het waterschapsbestuur gezonden naar Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen

Bestuursvoorstel

ter goedkeuring. Deze goedkeuring wordt tezamen met het besluit van het waterschap gepubliceerd, waarna het indienen van beroep mogelijk is voor belanghebbenden.

De start van de aanleg van de demonstratiedijk staat gepland voor begin 2022 en wordt afgerond voor het stormseizoen van dat jaar. In 2021 worden de wettelijke procedures afgerond en vindt de voorbereiding van de uitvoering plaats.

Evaluatie

Onderdeel van het demonstratieproject is een evaluatie. Hierin moeten de kennisvragen worden beantwoord. Dit bepaalt de mogelijkheden van het concept Brede Groene Dijk voor toepassing in de dijkversterking van het traject Kerkhovenpolder-Duitsland. Ook zal deze evaluatie worden opgeleverd aan het HWBP en in het kader van kennisdeling worden gedeeld met partners en geïnteresseerden.

Voorstel

- het Projectplan Waterwet Brede Groene Dijk fase 3 vaststellen.

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf